

Zöld fesztiválok

Szerző: Kovács Bence¹ – Újszászi Györgyi²

A fesztiválok természetükből adódóan sok embert vonzanak. Az emberek az utazás, a szórakozás során sokkal több élelmiszert fogyasztanak, többet közlekednek, több szemetet termelnek, több energiát és vizet használnak, mint a hétköznapiak során, ezért a fesztiválok helyszínén jelentkező környezetszennyezés többszöröse a hétköznapiak során szokásosnak. A zöld elveket is szem előtt tartó rendezvényszervezőnek úgy kell megtervezni és lebonyolítani egy fesztivált, hogy minél alacsonyabb szinten tartsa az esemény környezetterhelését.

Kulcsszavak: zöld fesztivál, fenntartható turizmus, környezetterhelés, környezettudatosság.

Bevezetés

A fesztiválok természetükből adódóan sok embert vonzanak. Ha nem így lenne, akkor csak ráfizetéssel lehetne megszervezni őket. Az emberek az utazás, a szórakozás során sokkal több élelmiszert fogyasztanak, többet közlekednek, több szemetet termelnek, több energiát és vizet használnak, mint a hétköznapiak során. Néhány, a fesztiválokhoz kapcsolódó példával támasztjuk alá ezt az állítást: biztonsági okokból rengeteg eldobható csomagolást használnak (dobozos italok üveges helyett); a büfékben higiéniai megfontolásból egyszer használandó műanyag tányért, evőeszközt és poharat adnak; a világítás, a fény- és hangtechnika nagy áramfelvételű; sokan, ha nem a saját vízórájuk méri a fogyasztást, hajlamosabbak pazarolni. Mindez azt jelenti, hogy a fesztiválok helyszínén jelentkező környezetszennyezés többszöröse a hétköznapiak során észlelhetőnek.

A zöld elveket is szem előtt tartó rendezvényszervezőnek úgy kell megtervezni és lebonyolítani egy fesztivált, hogy – a látogatók számára is tekintettel – minél alacsonyabb szinten tartsa az esemény környezetterhelését. Ez a feladat gyakorlatilag a szervezés összes lépésének a környezeti szempontok szerinti újraértékelését jelenti. A hely kiválasztásától kezdve, a beszerzésen és a programokon át a kommunikációig minden egyes tevékenységet meg kell vizsgálni nyersanyag-, víz- és energiafelhasználás, légszennyezés, hulladék- és szennyvízkezelési szempontból.

Cikkünk az „Ajánlások zöld fesztiválok szervezéséhez” című kiadvány alapján készült, amelynek célja, hogy átfogó segédletet nyújtson a rendezvényszervezőknek a fesztiválokhoz köthető környezetterhelés minimalizálására.

¹ Ügyvezető igazgató, Független Ökológiai Központ Alapítvány – www.foek.hu.

² A Védegylet Méltányos Kereskedelem munkacsoportjának tagja – www.vedegylet.hu.

1. A fesztiválok környezeti hatásai

Elgondolkodott-e már valamelyikünk, vajon milyen környezetterhelést okozunk a fesztiválokhoz kapcsolódó tevékenységek – programok, szállás, étkezés és utazás – közben, illetve az ezek működtetéséhez szükséges infrastruktúra használatakor (területhasználat, energiapazarlás, túlzott vízhasználat, hulladékkezelés)?

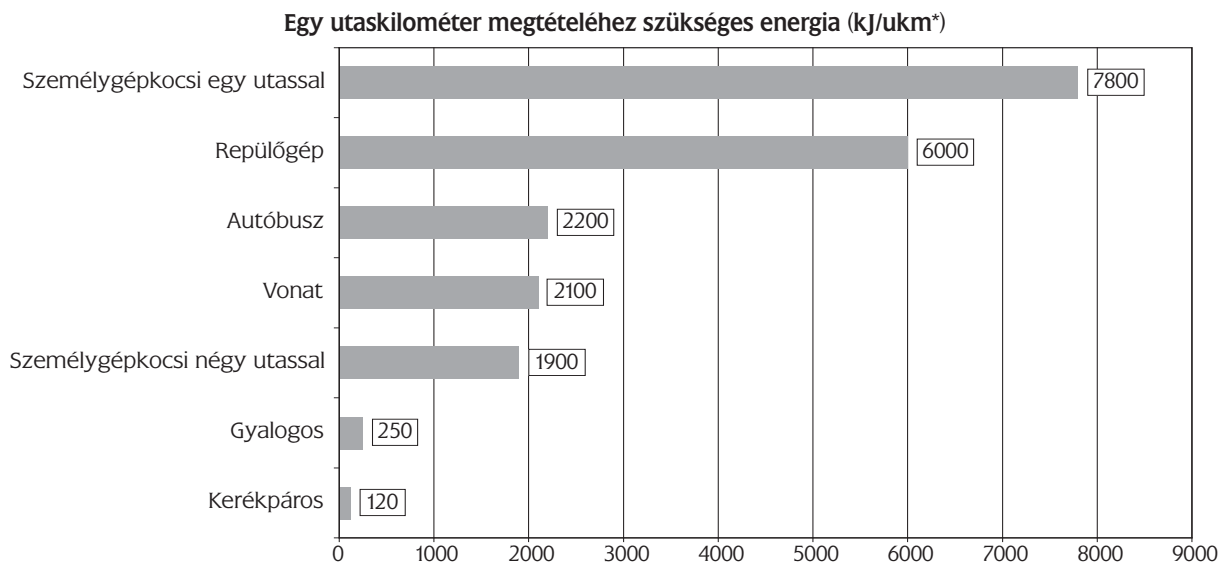
Hozzájárulunk a természeti erőforrások kimerüléséhez, a levegő, a víz és a talaj szennyeződéséhez; csökkentjük a növények és állatok fajgazdagságát és egyedszámát, természetes élőhelyeiket károsítjuk; a környező tájat elcsúfítjuk, tájidegen, oda nem illő létesítmények (utak, épületek stb.) által.

1.1. KÖZLEKEDÉS

A fesztiválokhoz kapcsolódóan a személyek (látogatók, szervezők, fellépők) utazása, valamint a szükséges anyagok, hulladékok szállítása terhelik környezetünket. Míg a gyalogos és kerékpáros turisták minimális környezetterhelést jelentenek láb- és keréknyomukkal, addig az egyéni autóhasználók légszennyezése, zaja és területigénye is jelentősen terheli a környezetet (1. ábra). A nagy tömegek szállítására alkalmas vonatok és autóbuszok egy főre vetített környezetterhelése az autósokénál kisebb, míg a repülőgépeké a legmagasabb az összes (tömeg-) közlekedési eszköz közül. A természetes élőhelyeken megnövekedett forgalom zaj- és fényszennyezéssel zavarhatja az élővilágot, de akár lehetetlenné is teheti az állatok biztonságos vándorlását.

1.2. ÉTKEZÉS

Ha élelmiszert fogyasztunk, akkor is hatással vagyunk környezetünkre. A messziről történő szállítás nagyobb környezetterhelést jelent. Minél természetesebb, minél közelebb készült, minél kevésbé feldolgozott, minél kevésbé csomagolt, annál egészségesebb és „zöldebb” (azaz környezetbarátabb) egy termék, vegyük azt üzletben vagy vendéglátóipari egységben.

* Egy utaskilométerre jutó energiafogyasztás szénegyenértékben

Forrás: Halmay-Kovács-Nagy-Újszászi 2006

1.3. ENERGIA

A fesztiválok energiafogyasztása a szállások elektromos áram- és hőigényéből, az étkezéshez felhasznált energiából, a közlekedés és az utazás üzemanyagigényéből, a szórakoztatáshoz kapcsolódó hang- és fénytechnikai berendezések működtetéséből erednek.

Az energiafogyasztás hatásai összetettek, a kitermelés, az átalakítás, a szállítás és a felhasználás is szennyezi a környezetet.

1.4. VÍZHASZNÁLAT

A túlzott mértékű vízhasználat fokozatosan kimeríti a föld édesvízkészleteit, amelyek a teljes vízkészlet csupán 2,7%-át adják. A fokozott ivóvízigény a vezetékes víz nagy mennyiségben és túlzott mértékben történő tisztításához vezet, nem beszélve a nagyarányú klórozásról és a vízkeménységet fokozó kálium- és kalciumsók hozzáadásáról. A túlzott mértékű vízfogyasztáshoz az is hozzájárul, hogy ivóvíz minőségű vízzel fürdünk és öblítjük le a WC-t.

A tisztítatlan vagy csak minimális mértékben tisztított szennyvizek súlyosan veszélyeztetik a folyó- és állóvizek, valamint a tengerek vízminőségét. Egy fesztiválon nemcsak a konyhában, élelmiszerkészítés során használnak vizet. Víz fogy fürdéskor, tisztálkodás-tisztítás, valamint kertészkedés során.

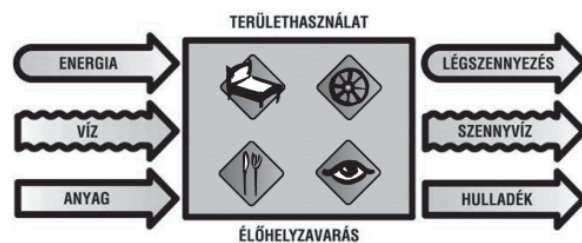
1.5. HULLADÉK

A fesztivállét általában nagyobb mennyiségű fogyasztással jár. A legszembetűnőbb az italfogyasztás, a szabadtéri

fesztiválok hulladékának felét az italok csomagolásai adják, így kétszer annyi egy főre jutó hulladék keletkezik, mint az a hétköznapi háztartásunkban megszokott (2. ábra).

2. ábra

A nem fenntartható fesztiválok anyag/energia forgalma

Forrás: Halmay-Kovács-Nagy-Újszászi 2006

2. Az ideális zöld fesztivál

A fesztivál a turizmus egyik válfaja, így az ellenőrzött keretek közt tartható turizmus alap gondolatából indulhatunk ki, amely szerint a környezet rövid és hosszú távú érdekeit egyaránt szem előtt kell tartani (Boers-Bosch 1994). Ennek alapelvei a következők:

- Az erőforrások ellenőrzött keretek között történő felhasználása.
- A túlzott mértékű felhasználás korlátozása és a keletkező hulladék mennyiségének csökkentése.
- A változatosság megőrzése.
- A turizmus bevonása a távlati fejlesztési koncepciókba.
- A terület gazdasági fejlődésének előmozdítása.

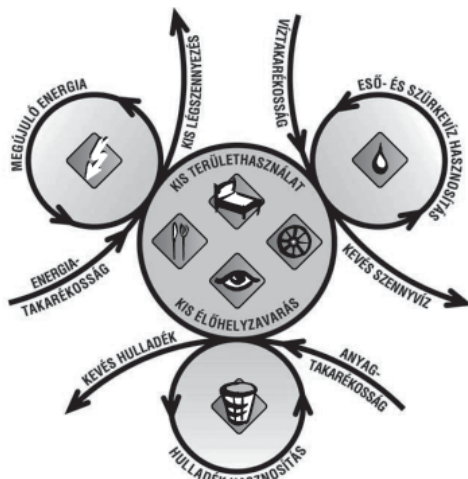
- A helyi közösségek bevonása a turisztikai fejlesztésekbe.
- Kapcsolatok fenntartása a legjelentősebb helyi szervezetekkel és a nagyközönséggel.
- Az alkalmazottak képzése.
- Felelős turisztikai marketingpolitika kidolgozása.
- Kutatómunka végzése.

2.1. A FENNTARTHATÓ FESZTIVÁL

A fenntarthatóság elveinek megfelelő fesztiválszervezést a 3. ábra mutatja be. A felhasznált anyag és energia ez esetben alapvetően kevesebb, előbbit a használat után megfelelő módon kezelik, válogatják, tisztítják. Így a fesztivál az anyagok természetes körforgásának részeként működik.

3. ábra

Az ideális zöld fesztiválok anyag/energia forgalma

Forrás: Halmay-Kovács-Nagy-Újszászi 2006

Az ideális zöld fesztivál tekintettel van a környezete eltartóképességére, azaz nem használ több erőforrást (anyagot, energiát), mint amennyi újratermelődni képes, illetve kibocsátásai (légszennyezés, szennyvíz, szilárd hulladék) révén nem terheli környezetét annál jobban, mint amennyire az feldolgozni képes a terheléseket.

3. Low-tech – soft-tech – high-tech, avagy a minimális technikai szinttől, a szelíd technológiákon át a „luxusfesztiválig”

Egy fesztivál szervezői többféle megoldás közül választhatnak a célközönség, a helyszín, a programok, a költségvetés, az infrastruktúra és az elérni kívánt környezeti hatás csökkentése függvényében.

A *low-tech* fesztivál lényege, hogy minél kevesebb technikai, technológiai eszközt alkalmaznak. Ez a fesztiváltípus alapvetően alacsony költségvetéssel, szerényebb programokkal valósul meg. „Nomád” helyszínen „csináld magad” módszerekkel, megoldásokkal, kisebb célközönség számára szervezik. Ez esetben a környezetterhelés általában alacsony marad.

A *high-tech* fesztivál ezzel szemben a kor anyagi szintjének és technikai vívmányainak megfelelő berendezéseket és megoldásokat vonultatja fel. A cél minél több ember figyelmének felkeltése és odacsábítása, a legnagyobb sztárok mellett a legfrissebb, újdonságnak számító szórakoztatóelektronikai berendezések és számítástechnikai újdonságok szerepeltetése. Ezek az eseményeken a média számára a legfontosabb hírértéke a nézőszám nagyságának, az elfogyasztott étel, ital és villamosenergia mennyiségének, a termelt szemét nagyságrendjének van. Nem véletlenül. Ezek azok a mutatók, amelyeket célszerű lenne ellenőrzött keretek között tartani.

Mind a *low-*, mind a *high-tech*, mind a köztük levő átmeneti megoldások megvalósíthatók környezetbarát módon. Vannak olyan ötletek, megoldások, berendezések, amelyek „szelíd technológiaként” (más néven *soft-tech*) kompromisszumot jelentenek a mai embernek, alacsonyabb környezetterhelés mellett használják ki az új technológiák által nyújtott előnyöket.

4. A zöld fesztivál előnyei

Egy környezetbarát elvek alapján megszervezett fesztivál nemcsak a környezet állapota szempontjából előnyös. A negatív környezeti hatások elkerülhetők gondos és racionális környezeti stratégiával, és a rendezvénynek végül pozitív hatása lehet a helyi közösség és a látogatók számára, a fesztivál sajtóvisszhangjára, ráadásul javulhatnak a rendezvény gazdasági mutatói is. A környezet számára nyilvánvaló előnyök az alacsonyabb levegőszennyezés és CO₂-kibocsátás, alacsonyabb anyagfelhasználás, kisebb mértékű energiafogyasztás, racionálisabb vízhasználat, szennyvízkezelés és -tisztítás.

A helyi közösség aktívan részt vehet a nagyszámú látogató kiszolgálásában. A munkaalkalmakon kívül, ami a fesztivál szervezésében és közvetlen lebonyolításában adódik, a helyi vállalkozók mint beszállítók vehetik ki a részüket, a helyi termelők szolgáltathatják az élelmiszert, italokat, építhetik ki a hiányzó infrastruktúra elemeit.

A kevesebb hulladék miatt a regionális hulladéklerakó lassabban telik meg. Az újra felhasznált anyagok mennyisége új munkahelyeket teremt a reciklálással, újrahasznosítással foglalkozó iparban, nő az újrahasznosított anyagok mennyisége. A média nyilvánossága miatt nő a lakosság környezettudatossága.

A zöld értékeket kiemelő, jól szervezett kommunikációs stratégia hozzájárulhat ahhoz, hogy a rendezvény előtt, közben és után megjelenő publikációk száma növekedjen, a cikkek pozitívan számoljanak be az eseményről, és a fesztivált nagyobb számú résztvevő látogassa. Ez utóbbival persze vigyázni kell, hiszen a több látogató több környezeti terhelést is jelent.

A zöld fesztiválok szolgáltatásairól (programok, közlekedés, étkezés, szállás) részletes információk találhatóak a cikk végén hivatkozott, ingyenesen letölthető kiadványban.

4.1. SZEMLELETFORMÁLÓ PROGRAMOK

A magyar átlagember nem rendelkezik megfelelő környezet- vagy természetvédelmi ismeretekkel. Ha zöld fesztivált rendezünk, akkor nemcsak célszerű, de kötelező a szórakoztató programok közé több környezetvédelemmel kapcsolatos programot beilleszteni. További fontos szempont, hogy a programok szervezésekor az önkéntesek és az információs pultnál dolgozók képzett emberek legyenek, mindenkinek el tudják magyarázni azt, hogy mi miért működik másként, mint ahogy eddig megszokták.

4.1.1. Hazai jó példák

Zöld Udvarok: szemléletformáló eszköz a napközbeni elfoglaltságot kínáló Zöld Udvarok megszervezése, ahol környezet-, állat- és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek mutatkoznak be standjaikon, ismertetik programjaikat, kampányaikat.

LAZULJ, azaz Legyél Aktív Zöld Udvar Látogató Játék várta 2007-ben a Művészetek Völgyében a vállalkozó kedűeket. Négy, különböző településen megtalálható Zöld Udvarban zajlott a játék. Környezetvédelemhez kötődő feladatok megoldása esetén ajándékot választott a látogató. Új kezdeményezés volt 2009-ben a Hegyalja Fesztiválon a komposztálható pohár használata, természetesen szelektíven gyűjtve. A Szegedi Ifjúsági Napokon a szervezők kipróbálták a visszaváltható pohár használatát. Mindkét fesztiválon kizárólag méltányos kereskedelem³ származó arabika kávé várta a frissülni vágyókat.

Környezetbarát szokások kialakítása az étkezések terén. A következőkben kiemeltünk néhány példát, hogy kedvet ébresszünk a kiadvány alapos áttanulmányozásához

(a már említett ingyenesen letölthető kiadványban további javaslatok is találhatóak).

- Étkezz a szállásadónál, így nem kell eldobható étkezesletet használni!
- Használj saját tányért, evőeszközt, bögrét!
- Visszaváltható palackos italt vedyél!
- A kevésbé csomagolt terméket válaszd!
- Győződj meg arról, hogy a vezetékes víz jó minőségű; fogyaszd bio házi szörppel, citrommal ízesítve!
- Használj saját textil szatyrot!
- Bio minősítésű terméket vásárolj!
- Vásárolj a helyi termelőktől!
- Idényzöltséget és -gyümölcsöt vásárolj!
- Kevés húst, sok zöltséget fogyassz!
- A friss élelmiszer nem tartalmaz mesterséges anyagokat, élvezzen elsőbbséget!
- Vásárolj méltányos kereskedelemben forgalmazott termékeket (kávé, tea, kakaó, csokoládé)!

A zöld fesztiválok infrastruktúrájával – az energiaellátás, vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékkezelés tervezése, megszervezése, kivitelezése során – a szervezőknek törekedniük kell arra, hogy a helyszínen minél nagyobb mértékű legyen a potenciális terheléscsökkenés

A civil szervezetek gondozásában megjelent kiadvánnyal szeretnénk mindazok munkáját segíteni, akik fesztiválszervezésre vállalkoznak. A környezetvédelmi megfontolásból kis példányszámban nyomtatott és a honlapon is elérhető könyv tematikusan körbejárja a „zöldíthető” fesztiválemeket. A szennyezési lehetőségek ismertetése után gyakorlatban megvalósítható tanácsok, ötletek segítik mindazokat, akik felelősen szervezik rendezvényüket.

Felhasznált irodalom

Ajánlások zöld fesztiválok szervezéséhez:

www.fenntarthato.hu/fesztival.

HALMAY R. – KOVÁCS B. – NAGY T. – ÚJSZÁSZI GY. 2006. Ajánlások zöld fesztiválok szervezéséhez. Független Ökológiai Központ Alapítvány, Budapest, p. 9, p. 18., p. 19.

BOERS, H. – BOSCH, M. 1994. A Föld mint üdülőhely: Bevezetés a turizmus és környezet kapcsolatrendszerébe. Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola, Budapest, pp. 38–55.

Zöldövezet társulás a rendezvények környezetterhelésének csökkentéséért: www.zoldovezet.info.

³ A méltányos kereskedelem (fair trade) az a kereskedelmi kapcsolat, amely párbeszéd, tiszteleten alapul, átlátható és nagyobb egyenlőségre törekszik a nemzetközi kereskedelemben. Hozzájárul a fenntarthatósághoz azzal, hogy a hátrányos helyzetű termelők (különösen a „Dél” termelői) számára jobb kereskedelmi feltételeket kínál, és biztosítja alapvető jogukat.